MALPRAXISUL EDUCAȚIONAL ȘI CEL ACADEMIC – NORMALITATE SAU PERICOL?

Mariana GRAMA
CZU: 343.352:347.56:378.12 marianagrama@mail.ru

O educație lipsită de principii morale nu poate merge în direcția corectă și nu poate insufla valori care te fac să progresezi. Același lucru putem spune și despre cercetare.

Existența unei culturi a calității educației și a cercetării în instituțiile de învățământ superior este garantul unei generații de profesioniști integri, bine pregătiți, capabili să facă față provocărilor de orice fel.

Ne vom axa pe doi termeni ,,malpraxisul educațional” și „malpraxisul academic”, care într-o intituție de învățământ superior și mai cu seamă într-o facultate de drept a unei instituții de învățământ superior, nu trebuie să fie prezenți, dar dacă și sunt prezenți, deseori păsesc alături.

Termenul de malpraxis este folosit mai ales în domeniul medical. Este definit ca tratament incorect sau neglijent aplicat de un medic unui pacient, care îi produce acestuia din urmă prejudicii de orice natură, în relație cu gradul de afectare a capacității fizice și psihice. În sens general, în jurispundența anglo-saxonă, malpraxisul reprezintă un exemplu de neglijență sau incompetență din partea unui profesionist [1]. În ultimii ani, tot mai mult se atribuie termenul malpraxis nu doar activităților din domeniul medicinei, vorbindu-se în general despre malpraxisul profesional. Unii experți în educație propun extinderea conceptului de malpraxis și în sistemul educațional, dar și cel al cercetării academice [2, p.113-119], tocmai pentru a realiza o responsabilizare a tuturor celor implicați – studenți, masteranzi, doctoranzi, post doctoranzi, profesori, conducători ai tezelor de licență, de master, de doctorat, conducători ai stagiilor de practică, manageri de diferit rang din instiuțiile de învățământ și decidenți politici. Suntem absolut de acord cu aceste idei.

Asociația „Acceleratorul de Reforme în Educație“ definește **malpraxisul educațional** drept: „culpa cadrului didactic și/sau a instituției de învățământ, constatată în exercitarea atribuțiilor profesionale/instituționale, generatoare de prejudicii participantului la educație (de natura nedeținerii, de către acesta, a competențelor necesare continuării educației sau integrării sociale și profesionale), implicând răspunderea civilă a cadrului didactic, a furnizorului de educație sau a autorității administrației publice locale competente” [3] [1].

Finalitatea procesului de studii de diferite nivele este de a-i forma studentului, masterandului, doctorandului competențe suficiente pentru a se încadra în câmpul muncii, pentru a fi competitiv pe piața muncii națională și cea internațională. Dacă consultăm Cadrul Național al Calificărilor, înțelegem că mulți dintre cei formați în universități sunt departe de finalitățile de studii și competențele descrise [4].

Este evident că avem nevoie de o reformă sistemică prin care să fie abordate toate aspectele-cheie ale educaţiei juridice superioare, dar, în acelaşi timp, este vital ca fiecare persoană care stă în faţa formabililor să cunoască ce înseamnă să faci educaţie şi cum anume aceasta trebuie adaptată la fiecare dintre ei, astfel încât el să înveţe şi să se dezvolte, iar viitorul lui să nu fie afectat de ceea ce facem sau nu facem în aulele de clasă ori în afara lor.

Dicţionarul limbii române ne spune că orice tratament incorect aplicat unui pacient înseamnă malpraxis. Oare, nu la fel ar trebui să fie considerat orice demers educaţional incorect aplicat unui student, masterand, doctorand? Oare, nu la fel ar trebui să fie considerat orice demers incorect aplicat față de un profesor din instituția respectivă de învățământ?

Sunt evidenţe care ne arată că sistemul educaţional se confruntă cu probleme în ceea ce priveşte abordarea predării şi învăţării, asumarea responsabilităţii pentru rezultatele fomabililor, formarea profesorilor în domeniul dreptului și al predării lui, curriculumul şi, desigur, lipsa de finanţare a sistemului. Toate acestea conduc la ideea că profesorii singuri trebuie să găsească căi de a exista: prin menținerea la facultăți a studenților cu reușita slabă, punerea automată a notelor pentru a nu pierde studenții, care sunt gata să meargă în orice moment la o altă facultate de drept care îi așteaptă „cu brațele larg deschice”, autoinstruirea și publicarea articolelor și a lucrărilor metodico-didactice, științifice din bani proprii pentru a avea posibilitatea de a accede la tot felul de concursuri etc. Dar cel mai grav este ceea ce se petrece în sălile de clasă.

La fel ca în medicină, unde tratamentul administrat unui pacient trebuie să amelioreze sau să vindece suferinţa, şi în educaţie, demersurile pedagogice aplicate celor pe care îi formează trebuie să conducă la corectarea şi remedierea deficienţelor cognitive şi emoţionale ale acestora, la prevenirea comportamentelor necorespunză-toare şi a oricăror derapaje de formare. Nu este timpul să ne întrebăm dacă ar trebui să existe o responsabilitate a sistemului în ceea ce privește actul educațional oferit? Ministerele de resort nu și-au pus întrebarea? Probabil că da, doar că întotdeauna se vehiculează și se dă vina pe autonomia universitară.

Ori, poate, așteptăm să ne dea studenții noștri în judecată pentru imposibilitatea desfășurării unui stagiu de practică calitativ, pentru discriminarea unor formabili sau grupuri de formabili în timpul orelor pe diferite motive, descurajarea studenților buni prin oferirea notelor mari unor studenți slabi, pentru întârzierea/neprezentarea nemotivată a profesorului la ore sau pentru analfabetismul juridic al mai multor absolvenți ai ciclurilor de licență, masterat și doctorat.

Malpraxisul academic include cazuri de greșeli în cercetarea științifică [2, p.113]. În acest sens, foarte clar se expune Codul de etică și deontologie profesională a personalului științific și științifico-didactic aprobat prin Decizia Consiliului de Conducere al ANACEC nr.7 din 18 decembrie 2018. Acest Cod de etică are drept scop precizarea principiilor şi regulilor de conduită morală şi profesională obligatorii,

stabilirea responsabilităţilor şi procedurilor naţionale necesare pentru asigurarea conformităţii activităţilor ştiinţifice şi ştiinţifico-didactice din Republica Moldova cu normele etice acceptate de către comunitatea ştiinţifică internaţională.

În Capitolul V din acest Cod foarte clar sunt expuse abaterile de la normele de bună conduită. Buna conduită reprezintă un set de reguli etice şi profesionale ce trebuie aplicate în scopul realizării unor acţiuni specifice cercetării-inovării şi educaţiei. Abaterile, inclusiv abaterile grave (pct.27) pot fi admise în procesul de activitate științifică (pct.29), în procesul de publicare și diseminare a rezultatelor științifice (pct.30), în procesul de evaluare a rezultatelor științifice și științifico-didactice (pct.31), abateri comise de către persoanele cu funcții de conducere (pct.32), abateri, prin asociere (pct.33). Sancțiunile pentru comiterea acestor abateri pot fi morale sau disciplinare (pct.37, 38). Aici este foarte mult de spus.

Instituțiile de învățământ, în afară de acest Cod, au și propriile Coduri de etică și integritate academică. Codul de etică și integritate academică al Universității de Stat din Moldova a fost aprobat prin Decizia Senatului USM la 06 noiembrie 2018 [5].

Aprobarea și implementarea Codului dat urmărește obiectivele: promovarea comportamentelor etice și descurajarea practicilor lipsite de integritate in rândul membrilor Universității de Stat din Moldova; crearea unui climat de bună colaborare și încredere reciprocă; generarea unui nucleu de integritate care să iradieze și in rândul altor structuri cu care relaționează mediul academic.

Este evident că malpraxisul în educație și malpraxisul academic nu ucid pe loc, dar, pe termen lung, are efecte! Din acest motiv și avem un sistem de drept putred, corupt și, deseori, slab pregătit pentru a înfrunta provocările politice, ideologice, dar și practica judiciară.

Referințe:

1. Revista presei 3 februarie 2020// https://dci.uvt.ro/revista-presei-3-februarie-2020/
2. BLACK, H.C. *Black's Law Dictionary* (1968), *malpractice* [Accesat 28.08.2021] Disponibil: https://heimatundrecht.de/sites/default/files/dokumente/Black'sLaw4th.pdf
3. ȘTEFAN, E.E. *Etică și integritate academică*. București: Pro Universitaria, 2018. ISBN 978-606-26-0940-5
4. Revista presei 3 februarie 2020 [Accesat 27.08.2021] Disponibil: https://dci.uvt.ro/revista-presei-3-februarie-2020/
5. *Cadrul naţional al calificărilor. Învăţământ superior.* Chişinău: Bons Offces, 2015. 493 p. ISBN 978-9975-80-951-1.
6. *Codul de etică și integritate academică al USM*. [Accesat 28.08.2021]Disponibil: http://usm.md/wp-content/uploads/Codul-de-Etica-si-Integritate-Academica-al-USM.pdf.